

מיסים ל/6 (דצמבר 2016) א-1

קיזוז הפסד המשקף ירידת ערך מטבע

מחשבות על התפרסותה ועל גבולותיה של הלכת ארקין מוזס

מאת

מוטי ארניה, עו"ד (רו"ח) [1] ; דניאלה גבאי, עו"ד (רו"ח) [2]

לאחרונה, קבע בית-המשפט העליון כי הפסד הנובע מפיחות שער החליפין של מטבע זר שבו נקובה השקעה, איננו בר-קיזוז. כיצד ביסס בית-המשפט העליון את הכרעתו ומהו מכלול המשמעויות העולה ממנה?

מספר פסקי-דין שניתנו בעת האחרונה, דנו בשאלת התרת קיזוז לצורכי מס של הפסד המשקף ירידה בשער החליפין של המטבע הזר שבו ננקבה ההשקעה, לאור הוראת סעיף 92 [לפקודת מס ההכנסה](#). זאת, בעיקר על רקע הירידה שהתרחשה בשנים האחרונות בשער הדולר, בהשקעות שהוצמדו או שערכן ננקב בדולר, אשר בעקבותיה, נישומים שהשקיעו בניירות-ערך דולריים, צברו הפסדים שקליים כתוצאה מצניחת שער הדולר, לצד עלייה או ירידה ריאלית בשווי השוק של נייר-הערך עצמו.

בפסקי-דין שניתנו על-ידי בית-המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו בשנים 2014-2016 ביחס לארבעה מקרים נפרדים: [כלל פיננסיים](#) [3], [נכסי ארקין](#) [4], [עודד מוזס](#) [5] ו**יצחק מוזס** [6], פסק כב' השופט אלטוביה, כי יש לשלול את ההכרה בהפסד הנובע מפיחות המטבע הזר לעומת השקל, בצירוף למרכיב ההפסד הריאלי אשר נבע מירידת ערך נייר-הערך, או בקיזוז מההכנסה שנבעה מעלייה בו. במקרים אלה, מכרו נישומים את השקעתם בניירות-ערך הנקובים במטבע חוץ, במועד שבו היה שער מטבע החוץ נמוך יותר מבעת רכישת ניירות-הערך. בנסיבות אלה, ביקשו הנישומים להכיר בהפסד הכולל שנוצר להם במונחים נומינליים, תוך התרת קיזוז ההפסד מירידת ערך המטבע כנגד הרווח הריאלי שצמח להם בגין אותו נייר ערך או בגין ניירות ערך אחרים. פקיד השומה טען מצדו במקרים אלה, לפי **"גישת שני הרכיבים"**, כי יש לבדוד את הרכיב האינפלציוני ולנטרל אותו מתוצאת המסחר כך שלא יותר בקיזוז לצורכי מס, שכן לפי הוראת סעיף 92 [לפקודת מס הכנסה](#), אילו היה מרכיב זה רווח, לא היה חייב במס.

עמ' 2

לעניין זה, קבע כב' השופט אלטוביה כי **"גישת שני הנכסים הנפרדים"**, לפיה ההשקעה עצמה מגלמת שני רכיבים שמהווים נכסים נפרדים: נייר ערך החוץ עצמו והמטבע שבו הוא נקוב, היא המתאימה בנסיבות העניין. כך, הבחין בין שני סוגי ההפסדים שנגרמו לנישומים: הפסד הנובע משינוי ערך הנייר - ניתן לקיזוז, משום שרווח ההון הנובע משינוי בערך הנייר חייב במס; מנגד, הפסד הון הנובע משינוי בשער מטבע החוץ שבו נקוב הנייר - אינו ניתן לקיזוז, שכן - כגישת פקיד השומה - אילו היה רווח היה פטור ממס. **על-יסוד גישה זו, שלל כב' השופט אלטוביה את ההכרה לצורכי מס בהפסד שנבע מירידת שער החליפין של המטבע הזר.**

את גישת שני הנכסים פרס כב' השופט אלטוביה גם על-פני מקרים אחרים שהתקבלו במקביל, אשר גם בהם מצא לשלול על-יסוד את הזכות לקיזוז הפסד הנובע מירידה בשער מטבע. כך, בעניין **בראל** ובעניין **אור שרה**, שם ביצעו נישומים יחידים השקעות בפיקדונות דולריים, וסיימו את השקעתם בהפסד אשר נבע מירידה חדה בשער הדולר. הפסדים אלה הוצגו בסכום נטו לאחר קיזוז הכנסות הריבית שנבעו מהפיקדון. כב' השופט אלטוביה פסק, כי יש לחייב במס את הכנסות הריבית על אף התוצאה הכלכלית הסופית של הפסד, וזאת לאחר שלא התיר בקיזוז את חלק ההפסד במונחי מטבע. מקרים אלה נבדלים מהנזכרים לעיל, שלהם נייחד את דיוננו, בכך שהבירור הראוי להם בוצע במסגרת פרק ב לפקודה, הן בהכנסה במישור הפירות (סעיף 42) לפקודה, ולא במסגרת פרק ה לפקודה, שעניינו הכנסות במישור ההון.

בספטמבר 2016 התקבל פסק-דין של בית-המשפט העליון בעניין **עודד מוזס**, **יצחק מוזס** ו**נכסי ארקין** בשלושה ערעורים במאחד [\(ע"א 3555/15, 3723/15, 5447/16\)](#). בפסק-דינו, דחה בית-המשפט העליון במפורש את גישת שני הנכסים של כב' השופט אלטוביה ואת פיצול הנכס הנרכש. לצד זאת, מצא להותיר את התוצאה על-כנה ולדחות את הערעורים, לאחר שקיבל את גישת שני הרכיבים של פקיד השומה. על-פי גישה זו, יש לפצל את התוצאה המתקבלת מהמסחר בנכס, כך שיובחן ממנה המרכיב הנובע מירידת המטבע, אשר אילו היה רווח לא היה מתחייב במס, ולכן לא יותר בקיזוז. כך יצא, שתוצאת פסיקתו של בית המשפט העליון שוללת למעשה את התרת ההפסד הנובע מפיחות המטבע הזר, תוך התעלמות מהשפעתה של שחיקת המטבע הזר על תוצאות המסחר לצורכי מס.

גבולות ההלכה

"מושגים ללא הסתכלויות הם ריקים", אמר עמנואל קאנט ("ביקורת על התבונה הטהורה"). דומה, כי בתפיסה זו, ובהיותו ער לאפשרות שפסיקתו עשויה להתפרס על-פני מנעד רחב יותר של מצבים מזה הבא אל פתחו בערעורים אלה, עמד בית-המשפט העליון על כמה אפשרויות תיאורטיות נוספות. לצורך המחשת גישתו כפי שהובעה בפסק-הדין, הציג בית המשפט העליון חמש דוגמאות מספריות. אלא, שכפי שנראה להלן, ניתוח מעמיק של דוגמאות אלה, ושל מצבים אפשריים נוספים, עשוי להצביע דווקא על תיחום וצמצום גבולות ההלכה, שביקש להוציא במסגרת פסק-דינו.

בשורת הסיטואציות הראשונה, דן בית-המשפט במצב שבו הסתיים המסחר בהפסד. לעניין זה, הקדיש שתי דוגמאות (דוגמאות 3 ו-5 בפסק-הדין).

עמ' 3

דוגמה א': הפסד נומינלי, במצב של ירידה בערך הנייר בעת עלייה של שער החליפין של המטבע הזר. נניח רכישת נייר ערך ב-100 דולר, בשער חליפין של 5 שקל לדולר, ומכירתו ב-50 דולר בשער חליפין של 7 שקל לדולר. בעסקה זו, עומד ההפסד הנומינלי על 150 שקלים, וסכום ההפסד האינפלציוני על 200 שקלים (הוא ההפרש בין יתרת המחיר המקורי המתואם (1,100 שקלים) לבין יתרת המחיר המקורי (500 שקלים)).

יום המכירה	יום הרכישה	
7	5	שער הדולר
50	100	ערך הנייר
350	500	תוצאה בשקלים
	-150	רווח/הפסד
-350	ריאלי	
200	אינפלציוני	

במצב דברים זה, אשר לא עמד לדיון בנסיבות הערעורים דנן, נמנע בית-המשפט מן הקביעה, מהו אופן המיסוי הראוי, והסתפק באמירה לפיה, במצב של הפסד הון "כלל אין חיוב במס". מדבריו עולה, כי במצב זה, אין נטרול של המרכיב האינפלציוני, ויותר לנישום קיזוז ההפסד הנומינלי שנוצר. דעתנו היא, כי בנסיבות אלה, אי-נטרול המרכיב האינפלציוני כמוהו כחיוב מרכיב זה במס: מאחר שההפסד הנומינלי התרחש בתקופה שבה חלה עלייה בשער החליפין, הרווח האינפלציוני (שאין חולק כי אינו חייב במס), הקטין למעשה את ההפסד הריאלי שנוצר בידי הנישום מירידת ערך הנייר. קיזוז כזה של העלייה האינפלציונית מהתוצאה הריאלית מהווה, הלכה למעשה, שלילה של ניצול ההפסד הריאלי כדי גובה הרווח האינפלציוני.

תוצאה כזו, כמוה כחיוב מס על הרווח האינפלציוני, והיא פוגמת בהנחת המוצא האמורה של פקיד השומה, אותה קיבל בית-המשפט. בית-המשפט העליון לא סיפק מענה ענייני לתהייה זו. לכן לדעתנו, ייתכן שיימצא בעתיד המקום לפרשנות המכירה בהפסד הריאלי במלואו, וזאת על-יסוד גישת שני הרכיבים של בית-המשפט העליון.

דוגמה ב': הפסד נומינלי במצב של ירידה בערך הנייר בעת ירידה בשער החליפין של המטבע הזר. נניח רכישת נייר ערך ב-100 דולר, בשער חליפין של 5 שקל לדולר, ומכירתו ב-50 דולר בשער חליפין של 3 שקל לדולר. בעסקה זו, ההפסד הנומינלי מורכב מהפסד ריאלי בסכום של 150 שקלים וכן מהפסד אינפלציוני בסכום נוסף של 200 שקלים.

יום המכירה	יום הרכישה	
3	5	שער הדולר
50	100	ערך הנייר
150	500	תוצאה בשקלים
	-350	נומינלי בש"ח

-150	ריאלי	
-200	אינפלציוני	

עמ' 4

זהו מצב הדברים נשוא (חלק) הערעורים שבהם דן בית-המשפט. במצב זה, קובע בית-המשפט, כי אין להכיר במלוא סכום הפסד ההון לצורכי קיזוז, וכי למעשה, "אין סכום אינפלציוני". זאת, כיוון שסכום הפסד ההון בסך 200 שקלים הנובע מהשינוי בשער החליפין לא היה חייב במס לוי היה רווח, בהיותו סכום אינפלציוני. חשוב לעמוד על כך, שהפיצול של הפסד למרכיב ריאלי ולמרכיב אינפלציוני אינו מוצא כל עיגון מילולי אורעיוני בסעיף 88 לפקודה, הקובע כי פיצול כזה יבוצע ביחס לרווח הון בלבד. למעשה, המינוח "הפסד אינפלציוני" אינו קיים באף מדידה הקשורה להוראותיה המפורשות של הפקודה, ולכן, יש סברה לטענה כי עצם ההשוואה בין רווח אינפלציוני ובין "הפסד אינפלציוני" היא אקטיביסטית. מכל מקום, לעניין זה, הכריע בית-המשפט בצורה ספציפית ומפורשת, כי סכום הפסד ההון שיותר הוא הסכום הריאלי בלבד.

בקבוצה זו, ניתן לתאר מצב אפשרי נוסף, שלא הופיע בין הדוגמאות אותן נתן בית-המשפט.

דוגמה ג': הפסד נומינלי במצב של עלייה בערך הנייר בעת ירידה בשער החליפין של המטבע הזר. נניח רכישת נייר ערך ב-100 דולר, בשער חליפין של 5 שקל לדולר, ומכירתו ב-120 דולר בשער חליפין של 3 שקל לדולר. בעסקה זו, ההפסד הנומינלי בסכום של 140 שקלים מורכב מרווח ריאלי בסכום של 60 שקלים וכן מהפסד אינפלציוני בסכום של 200 שקלים.

יום המכירה	יום הרכישה	
3	5	שער הדולר
120	100	ערך הנייר
360	500	תוצאה בשקלים
	-140	נומינלי בש"ח
60	ריאלי	
-200	אינפלציוני	

כאמור, מצב תיאורטי זה לא נדון על-ידי בית-המשפט, וההכרעה בו איננה פשוטה. אם הולכים בתואי גישת שני הרכיבים, הרי יש שוב להתעלם מההפסד האינפלציוני, ולהטיל מס על הרווח הריאלי, וזאת הגם שהתוצאה הסופית של המסחר הינה הפסד. בהתחשב בתוצאה הכלכלית שאליה הגיעו בתי-המשפט בעניין בראל ואור שרה שהוזכרו על-ידינו לעיל, ייתכן שתוצאה כלכלית כזו תהיה מקובלת על דעתו של בית-המשפט. עם זאת, נראה כי הזהירות מחייבת, שחבות מס צורמת מסוג זה תיקבע על-ידי בית-המשפט, אם תיקבע, באופן מפורש, ביחס לסוגיה לגופה.

בשורת סיטואציות נוספת, דן בית-המשפט במצבים בהם הסתיים המסחר ברווח. לעניין זה, הקדיש בית-המשפט דוגמאות (דוגמאות 1, 2 ו-4 לפסק-הדין).

דוגמה ד': רווח נומינלי במצב של עלייה בערך הנייר בעת עלייה בשער החליפין של המטבע הזר. נניח רכישת נייר ערך ב-100 דולר, בשער חליפין של 5 שקל לדולר, ומכירתו ב-150 דולר בשער חליפין של 7 שקל לדולר. בעסקה זו, לצד רווח ריאלי בסכום של 350 שקלים, נוצר גם רווח אינפלציוני בסכום של 200 שקלים.

עמ' 5

יום המכירה	יום הרכישה	
7	5	שער הדולר
150	100	ערך הנייר
1050	500	תוצאה בשקלים
	550	נומינלי בש"ח
350	ריאלי	

200	אינפלציוני	
-----	------------	--

במצב זה, בהתאם להוראתו המפורשת של סעיף 88 לפקודה, הרי אין חבות מס בגין הרווח האינפלציוני, והמס יחול על הרווח הריאלי בסכום של 350 שקלים בלבד. **מצב דברים זה, בלתי שנוי במחלוקת, הוא שעמד לנגד עיני בית-המשפט כאשר שלל את ההכרה בהפסד אינפלציוני בהתאם למוצג בדוגמה ב' לעיל, וכמתואר, היא שהיותה את הבסיס לפסיקתו, שעסקה במצב דברים הפוך באופן סימטרי.**

ניתן לומר בביטחון יחסי, שהמצב הנתון בדוגמה זו הוא המצב היחידי שאותו שיווה המחוקק לנגד עיניו בעת קביעת הוראת סעיף 88 לפקודה הנוגעת לפיצול רווח הון כמוסבר לעיל. בכך טמונה עיקר הבעייתיות הנדונה על-ידינו במסגרת זו, שכן, המחוקק לא קבע הוראות שנוגעות לכלל המצבים האחרים הנדונים על-ידינו, ובמיוחד לא נתן דעתו למצב דברים שבו שער החליפין של מטבע זר יורד. הוראה זו דומה גם בהגדרת "מדד" ו"שיעור עליית המדד", הכלולות בסעיף 1 לפקודה. גם לעניין זה, לא קבע המחוקק הוראות הנוגעות למצב שבו שיעור השינוי במדד המחירים לצרכן היה שלילי.

בהקשר זה, בחן בית-המשפט המחוזי בעניין **טבע** [7] את הגדרת המונחים וקבע, כי אין מניעה מלפרש לשון הגדרה זו כפשוטה ולקבוע, כי הפרש בין המדד בתחילת התקופה לבין המדד בסופה יכול להיות חיובי או שלילי, וממילא גם כאשר חל הפרש שלילי יש להביאו בחשבון באופן אחיד בכל ההקשרים, בין שהוא מביא ליתרת זכות לנישום ובין שהוא מקטין את ההחזר המגיע לו מרשויות המס. בדומה, בעניין **ארדן** [8] קבע בית-המשפט המחוזי, כי סעיף 7 לחוק התיאומים, שנועד להגן על הנישום מפני פגעי האינפלציה, נדרש לחול גם במקרה שבו המדד היה שלילי, כדי למנוע הגנה מיותרת שעה שהנישום אינו זכאי לכך מאחר שסיכום הונו שלילי, שכן תכלית החוק היא מדידת הכנסתו של הנישום בנטרול השפעות השינוי במדד. **זה המסד שעליו יש להניח, לדעתנו, את הדיון גם בהקשר של הפרשי שער הנובעים מתנודת מטבע חוץ. לאור פסיקת בית-המשפט בעניין גישת שני הרכיבים, יש להחיל את הנטרול של הרכיב האינפלציוני באופן עקבי, גם כאשר הוא מקטין את נכסי המס של הנישום וגם כאשר הוא מביא לגידול בהם.**

דוגמה ה': רווח נומינלי במצב של ירידה בערך הנייר בעת עלייה בשער החליפין של המטבע הזר. נניח רכישת נייר ערך ב-100 דולר, בשער חליפין של 5 שקל לדולר, ומכירתו ב-50 דולר בשער חליפין של 11 שקל לדולר. בעסקה זו, הרווח הנומינלי הוא 50, והוא נובע מרווח אינפלציוני של 600 שקלים, ממנו קוזז הפסד ריאלי בסכום של 600 שקלים.

עמ' 6

יום המכירה	יום הרכישה	
11	5	שער הדולר
50	100	ערך הנייר
550	500	תוצאה בשקלים
	50	נומינלי בש"ח
-550	ריאלי	
600	אינפלציוני	

בית-המשפט קובע, כי גם בדוגמה זו אין מקום למסות את רווח ההון האינפלציוני, ומציין, כי "במקרה קיצוני זה כלל לא קיים רווח הון ריאלי". בהתאם לכללי חישוב רווח ההון הריאלי, כפי שמופיעים בסעיף 88 לפקודה, יש להפחית מהסכום הנומינלי את הרווח האינפלציוני; חישוב זה מוביל לתוצאה השלילית, כך שבסיטואציה מעין זו כלל לא אמור לחול חיוב במס, ובפרט לא יהיה חייב במס הסכום האינפלציוני. לצד קביעותיו אלה, מבהיר בית-המשפט, כי "הדברים נאמרים מבלי לקבוע מסמרות באשר לסיטואציה התיאורטית שמועלית בדוגמה זו".

וכך, לא מצא בית-המשפט להבהיר, בין היתר, מדוע לא ניתן יהיה, תוך יישום גישת שני הרכיבים, להתיר קיזוז של ההפסד הריאלי מרווחים עתידיים, על-אף שהתוצאה הנומינלית היא רווח לכאורי (שנובע שוב כולו מהרכיב האינפלציוני, שאותו נקבע כי יש לנטרל). לכן, גם במצב זה, לדעתנו, ייתכן שיימצא בעתיד המקום לפרשנות המכירה במלוא ההפסד הריאלי, וזאת שוב על-יסוד גישת שני הרכיבים של בית המשפט העליון.

דוגמה ו': רווח נומינלי במצב של עלייה בערך הנייר בעת ירידה בשער החליפין של המטבע הזר. נניח רכישת נייר ערך ב-100 דולר, בשער חליפין של 5 שקל לדולר, ומכירתו ב-200 דולר בשער חליפין של 3 שקל לדולר. בעסקה זו נוצר רווח נומינלי של 100 שקלים, שמקורו ברווח ריאלי של 300 שקלים בקיזוז הפסד אינפלציוני של 200 שקלים.

יום המכירה	יום הרכישה	
3	5	שער הדולר
200	100	ערך הנייר
600	500	תוצאה בשקלים
	100	נומינלי בש"ח
300	ריאלי	
-200	אינפלציוני	

בעסקה זו, קובע בית-המשפט, אין למעשה סכום אינפלציוני, ובוודאי שזה אינו חייב במס. בית-המשפט הבהיר, כי בנסיבות אלה אין לכלול את "הסכום האינפלציוני השלילי" בבסיס המס. מדברי בית-המשפט עולה, כי סכום הרווח שיהיה חייב במס בנסיבות אלה, הוא 100 שקלים. מנגד, בהתבסס על הוראת סעיף 88 לפקודה, וכן בהתאם לגישת שני הרכיבים, ייתכן שבנסיבות אלה הסכום האינפלציוני ייחשב לאפס, והרווח הריאלי בסכום 300 שקלים הוא שיישקף את הרווח החייב לצורכי מס.

עמ' 7

יש מקום לטענה, שבית-המשפט נמנע במכוון מדיון מעמיק יותר ומקביעה מפורשת יותר ביחס לדין הראוי במקרה זה. לדעתנו, שלילת ההפסד האינפלציוני במצבים שבהם מיוחס לנישום רווח (ולא הפסד), היא קשה יותר, ולכן, כפי שרמז בדברי בית-המשפט עצמם, יש מקום לסברה לפיה, כאשר העסקה נגמרת ברווח הון, ולא בהפסד הון, אין לנטרל את הרכיב האינפלציוני.

סיטואציה אפשרית נוספת, שגם היא לא הוזכרה על-ידי בית המשפט, היא הסיטואציה הבאה.

דוגמה ז': סכום אפס במצב של ירידה בערך הנייר בעת עלייה בשער החליפין של המטבע הזר או עלייה בערך הנייר בעת ירידה בשער החליפין. נניח רכישת נייר ערך ב-100 דולר, בשער חליפין של 5 שקל לדולר, ומכירתו ב-50 דולר בשער חליפין של 10 שקל לדולר, או לחלופין, מכירתו ב-500 דולר בשער חליפין של 1 שקל לדולר. בעסקה זו, התוצאה הריאלית שווה לתוצאה האינפלציונית בכיוונים מנוגדים.

יום המכירה	יום הרכישה	
1	5	שער הדולר
500	100	ערך הנייר
500	500	תוצאה בשקלים
	0	נומינלי בש"ח
400	ריאלי	
-400	אינפלציוני	

יום המכירה	יום הרכישה	
10	5	שער הדולר
50	100	ערך הנייר
500	500	תוצאה בשקלים
	0	נומינלי בש"ח
-500	ריאלי	
500	אינפלציוני	

עולה השאלה, האם במצב דברים זה תבקשנה רשויות המס שוב לנטרל את הרכיב האינפלציוני. אם כן, תצטרך הרשות לעשות כן באופן סימטרי, בין שתוצאת הרכיב הריאלי היא רווח (ואז תחייבו במס) ובין שהינה הפסד (שאינו תידרש להתיר להכיר במלוא ההפסד הריאלי).

פרשנות עקבית

בחקיקתנו את הוראת סעיף 88 לפקודה, בחלק הנוגע לפיצול רווח הון נומינלי, נראה כי המחוקק שיווה לנגד עיניו מצב דברים אחד, המשתקף בדוגמה ד' לעיל, והוא רק זה שבו הנישום מייצר רווח ושער המטבע הזר עולה. במצב זה נפסק, כי יש לפצל את הרווח ולפטור ממס את הרכיב האינפלציוני. המחוקק לא כיוון את הוראות הסעיף לכל מצב אחר מבין המצבים המתוארים לעיל. בדיונו במצב הדברים המשתקף בדוגמה ב' לעיל, שהוא מצב עולם הפוך באופן סימטרי, בהישען על הוראת סעיף 92 לפקודה, קבע בית-המשפט העליון כי אין מנוס משלילת "ההפסד האינפלציוני", הגם שזה לא מעוגן במפורש בהוראות הפקודה, וזאת מתוך הרצון להקפיד על סימטריה בהוראות הדין.

עמ' 8

דא עקא, שהעולם אינו תמיד סימטרי, ושהמארג החקיקתי לעיתים קצר מלהכיל את כלל האפשרויות הקיימות בו. ביחס לכלל הסיטואציות האפשריות הנוספות, לא נטע בית-המשפט מסמרות, ואף לא מצא להסיר את הספקות והתהיות המרחפים מעליהן. הליכה עקבית בתוואי גישה שני הרכיבים אותה קבע בית-המשפט העליון, עשויה, לדעתנו, לשמש בעתיד בסיס איתן לפרשנות אשר תכיר בהפסדים ריאליים גבוהים יותר הנוצרים לנישומים בנסיבות מסוימות.

-
- [1]. עו"ד (רו"ח) מוטי ארניה, משרד ארניה ושות', עורכי-דין, המתמחה במיסוי בינלאומי.
- [2]. רו"ח (עו"ד) דניאלה גבאי, מנהלת במחלקת המיסים של משרד רואי חשבון, מרצה מן החוף באוניברסיטה העברית בירושלים.
- [3]. ע"מ 13-02-13485-02 כלל פיננסים בטוחה ניהול השקעות בע"מ נ' פקיד שומה תל אביב 5, "מיסים" כח/5 (אוקטובר 2014) ה-259.
- [4]. ע"מ 12-09-1575-09 נכסי ארקין בע"מ נ' פקיד שומה למפעלים גדולים, "מיסים" כט/1 (פברואר 2015) ה-172.
- [5]. ע"מ 12-09-53703-09 וע"מ 12-09-54172-09 עודד ושולמית מוזס נ' פקיד שומה למפעלים גדולים, "מיסים" כט/3 (יוני 2015) ה-229.
- [6]. ע"מ 15-02-33681-02 יצחק מוזס נ' פקיד שומה למפעלים גדולים, טרם פורסם.
- [7]. ת"א 11-02-5664-02 טבע תעשיות פרמצבטיות בע"מ נ' פקיד שומה ירושלים 1, "מיסים" כז/1 (פברואר 2013) ה-212.
- [8]. ע"מ 07-1127-07 ארזן אחזקות נ' פקיד שומה, "מיסים און ליי".